Wymagania edukacyjne z geografii klasa V

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
Dział 1. Mapa					
1. Geograficzny punkt widzenia	•powiedzieć, czym jest geografia; • powiedzieć, co to jest środowisko przyrodnicze i geograficzne; • wymienić sfery ziemskie.	• powiedzieć czym jest geografia; • definiować elementy środowiska przyrodniczego; podawać przykłady •,podać źródła wiedzy geograficznej.	• wyjaśnić pojęcie geografia • definiować pojęcia: geografia, środowisko przyrodnicze i geograficzne; • wymienić elementy środowiska przyrodniczego.	• wyjaśnić pojęcie geografia; • wybrać z podanych i przyporządkować elementy środowiska przyrodniczego.	• wyjaśnić pojęcie geografia; • podać powiązania między elementami środowiska przyrodniczego i geograficznego.
2. Orientacja na mapie i globusie	• wskazać na mapie półkule północną i południową, wschodnią i zachodnią;	• wskazać na globusie i mapie świata: bieguny, równik, południk zerowy i 180°,półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe.	• zdefiniować pojęcia: bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe.	• zdefiniować długość i szerokość geograficzną; • opisać cechy południków i równoleżników; • odczytać położenie punktów na mapie.	• odczytać położenie obszaru; • opracować trasę podróży, uwzględniając współrzędne geograficzne.
3. Jak czytać mapę	• powiedzieć, co to jest legenda mapy; • wymienić elementy legendy na mapie.	• nazwać elementy mapy; • wskazać i nazwać umieszczone na mapie znaki z legendy; • wymienić elementy krajobrazu.	• zastosować legendę mapy do odczytywania informacji; • wyjaśnić, do czego służy skala mapy; • rozpoznać na mapie składniki krajobrazu Polski.	• korzystając ze skali mapy, obliczyć odległości między wybranymi obiektami; • korzystając ze znaków umownych, odczytać informację z mapy fizycznej Polski.	• scharakteryzować dany obszar, wykorzystując użyte w legendzie znaki umowne; • wykonać pomiary na mapie i przeliczyć je, wykorzystując skalę; • korzystając ze znaków umownych, odczytać informację z map tematycznych Polski.
4. Moja okolica na mapie	• powiedzieć, czym jest wysokość względna i bezwzględna; • wskazać na mapie poziomice; • nazwać główne kierunki geograficzne.	• obliczyć wysokość względną z podanych informacji; • odczytać wartości poziomic; • wskazać na mapie główne kierunki geograficzne.	• wskazać na podstawie rysunku poziomicowego mapy okolic szkoły konkretne formy terenu; • odczytać wysokość bezwzględną z rysunku poziomicowego; • zorientować mapę okolic szkoły;	• odczytać wysokość bezwzględną z rysunku poziomicowego i obliczyć wysokość względną wzniesienia; • określić, na podstawie rysunku poziomicowego stromiznę stoku.	• omówić ukształtowanie powierzchni na podstawie rysunku poziomicowego; • porównać elementy przedstawione na mapie z elementami zaobserwowanymi w terenie.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
			• wskazać w terenie główne kierunki geograficzne na podstawie mapy.		
5. Odkrywanie mapy świata	• wymienić kontynenty i oceany świata; • wymienić, jakie mogą być na Ziemi formy ukształtowania powierzchni; • wymienić nazwiska wielkich odkrywców.	• wskazać na mapie kontynenty i oceany świata; • swoimi słowami określić, czym są formy ukształtowania powierzchni.	• omówić położenie kontynentów i oceanów na mapie i względem siebie; • wskazać na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni.	• wskazać na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni na poszczególnych kontynentach; • określić trasy pierwszych wypraw geograficznych.	• wskazać i nazwać wielkie krainy geograficzne dla poszczególnych kontynentów; • wskazać granice między kontynentami; • porównać ukształtowanie kontynentów między sobą.
6. Podsumowanie działu					
Dział 2. Krajobrazy Polski					
7. Krajobrazy Polski	• nazwać pasy rzeźby w Polsce; • określić elementy środowiska wchodzące w skład krajobrazu.	• nazwać pasy rzeźby w Polsce i wskazać je na mapie; • określić cechy charakterystyczne dla danego pasa rzeźby.	• przedstawić główne cechy krajobrazów Polski; • określić cechy charakterystyczne dla danego pasa rzeźby; • nazwać przykładowe krainy wchodzące w skład danego pasa rzeźby.	• przedstawić główne cechy krajobrazów Polski; • wykazać ich zróżnicowanie; • nazwać i wskazać na mapie przykładowe krainy wchodzące w skład danego pasa rzeźby.	• scharakteryzować rzeźbę poszczególnych pasów rzeźby w Polsce, wskazać różnice i podobieństwa, porównać je pod względem zróżnicowanie krajobrazu
8. Od krajobrazu pierwotnego do kulturowego	• wymienić typy krajobrazów.	• nazwać i omówić typy krajobrazów.	• wskazać pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazach powstałe w wyniku działalności człowieka.	• omówić na przykładach wpływ gospodarki człowieka na zmiany w krajobrazie.	• ocenić wpływ poszczególnych działów gospodarki na środowisko; • wskazać możliwe zmiany mające na celu poprawę warunków środowiska.
9. Tatry **10. Wyżyna Krakowsko--Częstochowska** **11. Nizina Mazowiecka**	• wskazać krainy geograficzne na mapie; • nazwać główne elementy środowiska geograficznego występujące w regionie; • nazwać grupy etniczne występujące w danym	• wskazać i omówić położenie na mapie; • wymienić cechy charakterystyczne środowiska geograficznego występujące w krajobrazie regionu;	• rozpoznać krajobrazy krain w opisach; • przedstawić podstawowe zależności między składnikami krajobrazów w regionach; • opisać zajęcia, tradycje rodzinne i zwyczaje mieszkańców krainy	• rozpoznać krajobrazy krain w opisach oraz na filmach i ilustracjach; • przedstawić podstawowe zależności między składnikami krajobrazów w regionach;	• porównać cechy krajobrazu i elementy krajobrazu krain geograficznych; • wykazać specyfikę regionu na podstawie map, zdjęć, filmów geograficznych; • opisać najważniejsze

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
12. Pojezierze Mazurskie **13. Wybrzeże Słowińskie**	regionie.	• wymienić najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu.	geograficznej; • wymienić najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu oraz wskazać je na mapie.	• opisać zajęcia, tradycje rodzinne i zwyczaje mieszkańców krainy geograficznej; • opisać najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego regionu oraz wskazać je na mapie.	obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Polski oraz wskazać je na mapie.
14. Krajobraz miejsko--przemysłowy Wyżyny Śląskiej	• jak w tematach 9–13; • wymienić cechy miast przemysłowych; • podać nazwy głównych miast Wyżyny Śląskiej.	• jak w tematach 9–13; • podać nazwy kilku miast wchodzących w skład konurbacji Górnego Śląska i wskazać je na mapie.	• jak w tematach 9–13; • wskazać główne surowce mineralne wydobywane w rejonie Górnego Śląska; • nazwać cechy środowiska miast przemysłowych.	• jak w tematach 9–13; • omówić przyczyny rozwoju konurbacji Górnego Śląska; • wskazać przyczyny i skutki koncentracji przemysłu na Górnym Śląsku.	• jak w tematach 9–13; • ocenić jakość działań człowieka i ich wpływ na środowisko w rejonie Górnego Śląska.
16. Wyżyna Lubelska – zagłębie rolnicze	• jak w tematach 9–13; • określić położenie Wyżyny Lubelskiej; • wymienić produkty rolne charakterystyczne dla regionu.	• jak w tematach 9–13; • wskazać cechy charakterystyczne krajobrazu Wyżyny Lubelskiej.	• jak w tematach 9–13; • omówić znaczenie warunków naturalnych dla rozwoju rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej.	• jak w tematach 9–13; • omówić znaczeni gospodarcze Wyżyny Lubelskiej - rolnicze, przemysłowe i społeczne.	• jak w tematach 9–13; • porównać region Wyżyny Lubelskiej z innymi regionami rolniczymi w Polsce.
15. Warszawa – krajobraz wielkiego miasta	• jak w tematach 9–13; • określić położenie Warszawy.	• jak w tematach 9–13; • wymienić cechy zabudowy wielkiego miasta.	• jak w tematach 9–13; • wskazać czynniki rozwoju stolicy • określić różnorodność funkcji Warszawy.	• jak w tematach 9–13; • porównać krajobraz Warszawy i innych miast Polski.	• jak w tematach 9–13; • porównać krajobraz Warszawy i innych stolic europejskich.
17. Krajobraz najbliższej okolicy	• nazwać cechy krajobrazu najbliższej okolicy; • wymienić elementy zagospodarowania antropogenicznego.	• wymienić i określić położenie elementów krajobrazu najbliższej okolicy; • wskazać przykłady elementów najbliższej okolicy i rodzimych.	• ocenić krajobraz najbliższej okolicy pod względem jego piękna oraz ładu i estetyki; • wskazać w terenie obiekty antropogeniczne i naturalne; • wskazać obiekty istotne z punktu widzenia dziedzictwa kulturowego.	• wskazać przykłady pozytywnej i negatywnej ingerencji człowieka w środowisko najbliższej okolicy.	• przedstawić propozycje zmian mających na celu poprawę zagospodarowania najbliższej okolicy z uwzględnieniem dbałości o stan środowiska, ład i estetykę krajobrazu.
18. Podsumowania działu					

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
Dział 3. Krajobrazy świata					
19. Strefowość i piętrowość krajobrazów na świecie	• na podstawie mapy stref klimatycznych opisać położenie poszczególnych stref na Ziemi.	• wyjaśnić układ przestrzenny poszczególnych stref klimatyczno-krajobrazowych na świecie; • przyporządkować ilustrację każdej ze stref do jej położenia na mapie świata.	• wskazać analogię pomiędzy zróżnicowaniem klimatycznym w układzie strefowym, (w zależności od szerokości geograficznej) i piętrowym (w zależności od wysokości bezwzględnej).	• wyjaśnić związek pomiędzy występowaniem stref oświetlenia Ziemi a zróżnicowaniem krajobrazowym świata.	• wykazać i wyjaśnić związek pomiędzy warunkami klimatycznymi a cechami poszczególnych krajobrazów.
20. Wilgotny las równikowy	• wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania wilgotnych lasów równikowych; • odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimacie równikowym wybitnie wilgotnym.	• omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg klimatu równikowego wybitnie wilgotnego; • podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w tym klimacie.	• omówić wyjątkowość ekosystemów wilgotnego lasu równikowego; • podać przykłady przystosowań organizmów do życia w lesie równikowym.	• wyjaśnić związek pomiędzy warunkami klimatyczno-krajobrazowymi a sposobami życia i zarobkowania ludzi w lesie równikowym.	• wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem klimatu równikowego wybitnie wilgotnego a zasięgiem lasów deszczowych.
21. Krajobraz lasu strefy umiarkowanej	• wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania lasów strefy umiarkowanej; • odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimatach umiarkowanych.	• omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg strefy klimatów umiarkowanych; • podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w tym klimacie.	• porównać warunki klimatyczne, krajobrazowe i siedliskowe lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej; • rozpoznać, nazwać i porównać piętra lasu równikowego i lasu strefy umiarkowanej.	• wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka w wilgotnych lasach równikowych i lasach strefy umiarkowanej.	• identyfikować współzależności między składnikami poznawanych krajobrazów.
22. Sawanny i stepy	• wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania sawann i stepów; • odczytać z klimatogramów wartości temperatur powietrza i opadów na sawannach	• omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg klimatu podrównikowego	• wyjaśnić przyczyny występowania krajobrazów sawann i stepów na świecie; • rozpoznaje krajobrazy sawanny i stepu na fotografiach.	• wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka na sawannach i stepach.	• prezentować niektóre przykłady budownictwa, sposobów gospodarowania, głównych zajęć mieszkańców sawann

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
	i stepach.	i umiarkowanego ciepłego kontynentalnego; • podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w każdym z tych klimatów.			i stepów.
23. Pustynie gorące i lodowe	• wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania gorących i lodowych pustyń; • odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów w klimatach zwrotnikowym suchym i polarnym.	• omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy i zasięg klimatów zwrotnikowego suchego i polarnego; • podać przykłady roślin i zwierząt żyjących w każdym z tych klimatów.	• na podstawie materiałów porównać warunki klimatyczne i krajobrazowe pustyń suchych i gorących; • rozpoznać i omówić przykładowe gatunki zwierząt i roślin występujących na pustyniach gorących i lodowych.	• wykazać i uzasadnić wpływ warunków klimatycznych i krajobrazowych na życie człowieka na pustyniach lodowych i gorących.	• identyfikować współzależności między składnikami poznawanych krajobrazów; • ocenić możliwości poprawy warunków życia ludności.
24. Krajobraz śródziemnomorski	• wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania krajobrazu śródziemnomorskiego; • odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów.	• omówić na podstawie wykresu temperatury i opadów oraz map klimatycznych cechy klimatu śródziemnomorskiego; • wymienić typowe gatunki roślin i zwierząt.	• rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla krajobrazu śródziemnomorskiego; • omówić związek pomiędzy warunkami klimatycznymi a rozwojem rolnictwa i turystyki strefy śródziemnomorskiej.	• porównać krajobraz śródziemnomorski z innymi poznanymi krajobrazami, wyjaśnić różnice; • rozpoznać krajobraz śródziemnomorski na podstawie opisów, filmów i ilustracji.	• wyjaśnić położeniem strefy śródziemnomorskiej, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu.
25. Tajga	• wskazać na mapie fizycznej świata obszary występowania tajgi; • odczytać z klimatogramu wartości temperatury powietrza i opadów.	• porównać wykres temperatury i opadów Kuopio i Warszawy, wyjaśnić różnice; • wymienić typowe dla tajgi gatunki roślin i zwierząt.	• omówić wpływ wieloletniej zmarzliny na budownictwo; • rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt tajgi.	• porównać gospodarkę leśną w lasach borealnych Kanady i Rosji; • rozpoznać krajobraz tajgi na podstawie opisów, filmów i ilustracji.	• wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem tajgi, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
26. Tundra	• wskazać podstawowe różnice między tajgą a tundrą; • zlokalizować na mapie świata obszary występowania tundry; • odczytać dane z klimatogramu.	• omówić na podstawie wykresów i map klimatycznych cechy klimatu tundry; • podaje przykłady gatunków roślin i zwierząt.	• omówić związek między warunkami klimatycznymi a rozwojem flory i fauny tundry; • omówić warunki życia ludzi w tundrze oraz ich główne zajęcia.	• rozpoznać krajobraz tundry na podstawie opisów, filmów i ilustracji; • ocenić możliwości poprawy warunków życia ludności zamieszkującej tundrę.	• wyjaśnić zależności pomiędzy położeniem tundry, warunkami klimatycznymi i głównymi cechami krajobrazu.
27. Krajobraz wysokogórski Himalajów	• odszukać na mapie fizycznej Azji Himalaje, Wyżynę Tybetańską oraz rzeki: Indus, Brahmaputra i Ganges; • wskazać, jak zmienia się klimat i krajobraz wraz ze wzrostem wysokości n.p.m.	• wyjaśnić, skąd bierze się piętrowość klimatyczno-roślinna w Himalajach; • podać przykłady gatunków roślin występujących w różnych piętrach klimatycznych Himalajów.	• rozpoznać i scharakteryzować wybrane gatunki roślin i zwierząt żyjące w Himalajach; • podać przykłady działalności człowieka w Himalajach.	• rozpoznać krajobraz wysokogórski Himalajów na podstawie opisów, filmów i ilustracji; • ocenić warunki do życia i działalności gospodarczej człowieka w Himalajach.	• omówić na wybranych przykładach zależności pomiędzy wysokością nad poziomem morza a klimatem i roślinnością.
28. Podsumowanie działu					

Przy ustalaniu rocznej oceny klasyfikacyjnej nauczyciel może uwzględnić systematyczne wykonywanie przez ucznia nieobowiązkowych pisemnych prac domowych jako jeden z elementów przemawiających za ustaleniem oceny wyższej, jeżeli osiągnięcia edukacyjne ucznia odpowiadają wymaganiom na tę ocenę.

Za systematyczne wykonywanie prac domowych uznaje się co najmniej 90 % zadanych prac, w wyznaczonych terminach, samodzielne, zgodnie z poleceniem nauczyciela i z należytą starannością. Wykonanie pojedynczych prac lub mniejszej liczby prac nie jest uznawane za systematyczne wykonywanie prac domowych.

Nauczyciel sprawdza każdą wykonaną pracę i przekazuje uczniowi informację zwrotną. W dzienniku odnotowuje się datę wykonania pracy. Wpisanie daty oznacza, że praca została wykonana zgodnie z wymaganiami określonymi przez nauczyciela.

Samo spełnienie kryterium systematycznego wykonywania prac domowych nie powoduje automatycznego podwyższenia rocznej oceny klasyfikacyjnej.

Wymagania edukacyjne z geografii w klasie VI

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
Dział 1. Kształt i ruchy Ziemi					
1. Kształt Ziemi. Siatka geograficzna i kartograficzna	• podać nazwę kształtu Ziemi; • opisać siatkę geograficzną i kartograficzną.	• wymienić dowód na kulistość Ziemi; • wskazać elementy siatki geograficznej na globusie i kartograficznej na mapie.	• wymienić dowody na kulistość Ziemi; • wymienić cechy południków i równoleżników.	• wyjaśnić jeden z dowodów na kulistość Ziemi; • określić, z czego wynikają różnice w kształtach siatek kartograficznych.	• wyjaśnić przyczynę różnicy w długości promienia równikowego i biegunowego; • wytłumaczyć, co to jest geoida.
2. Długość geograficzna	• wskazać na mapie półkule, wschodnią i zachodnią; • wskazać na globusie i mapie świata: bieguny, południk zerowy i 180°.	• zdefiniować pojęcia: bieguny, południk zerowy i 180°; • wymienić cechy długości geograficznej.	• wskazać na globusie i mapie świata: bieguny, południk zerowy i 180°; • odczytać wartości długości geograficznej z map o różnych skalach; • wskazać półkulę dla danej długości geograficznej.	• zdefiniować długość geograficzną; • na podstawie wartości długości geograficznej znaleźć odpowiedni południk na mapach w różnych skalach.	• odczytać z mapy wartości długości geograficznej z dokładnością do minut; • omówić znaczenie południka zerowego i 180°.
3. Szerokość geograficzna	• wskazać na mapie półkule, północną i południową; • wskazać na globusie i mapie świata: równik, zwrotniki i koła podbiegunowe.	• zdefiniować pojęcia: równik, zwrotniki i koła podbiegunowe; • wymienić cechy szerokości geograficznej.	• wskazać na globusie i mapie świata: równik, zwrotniki i koła podbiegunowe; • odczytać wartości szerokości geograficznej z map o różnych skalach; • wskazać półkulę dla danej szerokości geograficznej.	• zdefiniować szerokość geograficzną; • na podstawie wartości szerokości geograficznej znaleźć odpowiedni równoleżnik na mapach w różnych skalach.	• odczytać z mapy wartości szerokości geograficznej z dokładnością do minut; • omówić pochodzenie nazw charakterystycznych równoleżników.
4. Określanie położenia w praktyce	• wymienić współrzędne geograficzne; • nazwać główne kierunki geograficzne.	• wskazać, z których linii siatki odczytujemy długość i szerokość geograficzną; • wskazać na mapie główne kierunki geograficzne.	• odczytać współrzędne geograficzne punktu na mapie; • wskazać punkty skrajne różnych obiektów geograficznych; • wskazać, kiedy używamy GPS.	• na podstawie podanych współrzędnych geograficznych odszukać punkt na mapach w różnych skalach; • określić współrzędne geograficzne punktów skrajnych różnych obiektów; • skorzystać z GPS.	• odczytać położenie obszaru; • obliczyć jego rozciągłość południkową i równoleżnikową; • omówić zastosowanie GPS.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
5. Ziemia we Wszechświecie	• określić położenie Ziemi we Wszechświecie, podając nazwę Galaktyki i Układu.	• wymienić elementy Układu Słonecznego; • podać kolejność planet w Układzie Słonecznym.	• określić dzisiejsze poglądy na położenie Ziemi w Układzie Słonecznym; • podać cechy planet i gwiazd.	• omówić teorię geocentryczną; • omówić teorię heliocentryczną.	• porównać teorię geocentryczną i heliocentryczną.
6. Ruch obrotowy Ziemi	• demonstrować, używając globusa lub tellurium, ruch obrotowy Ziemi.	• wymienić cechy ruchu obrotowego Ziemi; • wskazać kierunek ruchu i zmianę czasu, jaka w związku z nim następuje.	• wyjaśnić cechy ruchu obrotowego Ziemi; • ze zrozumieniem używać pojęć związanych z pozorną wędrówką Słońca po niebie.	• zdefiniować pojęcia związane z pozorną wędrówką Słońca po niebie.	• wyjaśnić konsekwencje ruchu obrotowego Ziemi dla roślin, zwierząt i człowieka.
7. Czas na Ziemi	• wskazać występowanie różnic czasu słonecznego jako konsekwencji ruchu obrotowego Ziemi; • wskazać zależność czasu słonecznego od położenia na konkretnym południku.	• wymienić rodzaje czasów; • korzystając z mapy stref czasowych, odczytać godzinę we wskazanych miejscach na Ziemi.	• określić strefy czasowe, w których znajduje się Polska; • określić różnicę czasu na wschód i na zachód od Polski.	• wyjaśnić potrzebę wprowadzenia czasu strefowego i urzędowego.	• obliczyć różnicę czasu słonecznego dla dowolnych punktów na Ziemi.
8. Ruch obiegowy Ziemi	• zademonstrować, używając globusa lub tellurium ruch obiegowy Ziemi; • określić ramy czasowe astronomicznych pór roku.	• wymienić cechy ruchu obiegowego Ziemi; • używać pojęcia związane z ruchem obiegowym Ziemi; • wymienić astronomiczne pory roku jako następstwo ruchu obiegowego Ziemi.	• wymienić daty przesileń; • wskazać zależności między dniami przesileń a porami roku.	• przedstawić zmiany w oświetleniu Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku.	• omówić konsekwencje zmiany oświetlenia Ziemi; • przeanalizować wysokość Słońca nad horyzontem w różnych porach roku w najbliższym otoczeniu.
9. Strefy oświetlenia Ziemi	• wymienić strefy oświetlenia Ziemi; • wskazać ich zasięg na mapie, globusie.	• omówić rejony występowania poszczególnych stref oświetlenia Ziemi; • wymienić krainy geograficzne należące do danej strefy.	• wymienić cechy poszczególnych stref oświetlenia Ziemi; • wskazać krainy geograficzne należące do danej strefy.	• wyjaśnić różnice wynikające z różnego oświetlenia Ziemi w poszczególnych strefach; • wskazać konsekwencje przyrodnicze różnego oświetlenie terenu w różnych strefach.	• wyjaśnić związek między ruchem obiegowym Ziemi a strefami oświetlenia, strefowym zróżnicowaniem klimatu i krajobrazów na Ziemi.
10. Podsumowanie działu					

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
Dział 2. Geografia Europy					
11. Europa na mapie fizycznej	• podać wielkość powierzchni Europy; • wymienić i krótko opisać najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Europy – duże zróżnicowanie ukształtowania powierzchni, silne rozwinięcie linii brzegowej, dominację obszarów nizinnych oraz położenie na umiarkowanych szerokościach geograficznych.	• wskazać na mapie i nazwać główne morza i ocean otaczające Europę; • określić cechy charakterystyczne dla danego pasa rzeźby.	• wskazać na mapie i nazwać największe wyspy i półwyspy Europy; • wskazać i nazwać skrajne punkty na mapie Europy.	• scharakteryzować typy wybrzeży występujące w Europie i wskazać ich przykłady na mapie; • wskazać na mapie i podać nazwy obiektów geograficznych, wzdłuż których przebiega umowna granica między Europą i Azją.	• wskazać na mapie główne pasma górskie i podać ich najwyższe szczyty; • scharakteryzować środowisko geograficzne dowolnej części Europy, korzystając z mapy fizycznogeograficznej.
12. Europa na mapie politycznej	• wskazać na mapie politycznej państwa Europy.	• podać przykłady państw niepodległych, terytoriów zależnych oraz państw nieuznawanych na arenie międzynarodowej.	• podać stolice państw Europy; • wskazać na mapie regiony geopolityczne i podać przykłady państw do nich należących.	• przedstawić historyczne procesy mające wpływ na współczesny obraz polityczny Europy: wojny, kolonializm. • podać przykłady konfliktów, które doprowadziły do powstania nowych państw w Europie.	• przedstawić historyczne uwarunkowania istniejącego podziału na Europę Zachodnią i Wschodnią. • ocenić trwałość granic w Europie.
13. Unia Europejska	• wskazać na mapie państwa należące do Unii Europejskiej; • klasyfikować wskazane zjawiska zachodzące w krajach należących do Unii Europejskiej na społeczne i gospodarcze.	• wyjaśnić, na czym polega integracja państw w ramach Unii Europejskiej; • na przykładzie Polski podać korzyści wynikające z integracji w ramach UE.	• na wybranych przykładach ocenić korzyści i zagrożenia wynikające ze wspólnej polityki w ramach Unii Europejskiej (np. wspólna polityka rolna, wspólna waluta).	• wymienić przykłady społecznych i gospodarczych przemian, które nastąpiły w krajach Unii Europejskiej, będących skutkiem integracji.	• opisać kolejne etapy integracji Europejskiej od Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali po Unię Europejską w obecnym kształcie.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
14. Trochę geologii – Islandia	• wskazać na mapie tematycznej płyty litosfery i ich granice; • opisać położenie Islandii na granicach płyt litosfery.	• opisać zjawiska zachodzące wzdłuż grzbietu śródoceanicznego na oceanie Atlantyckim; • wyjaśnić znaczenie terminów: wulkanizm, trzęsienia ziemi.	• wymienić skutki, jakie dla mieszkańców Islandii wynikają z położenia na granicy płyt litosfery; • wyjaśnić znaczenie terminu gejzer; • opisać mechanizm powstawania gejzerów.	• opisać związek między położeniem na granicy płyt litosfery a występowaniem wulkanów i trzęsień ziemi; • opisać powstawanie grzbietu śródoceanicznego i doliny ryftowej.	• na podstawie mapy tematycznej wskazać inne miejsca w Europie położone na granicy płyt litosfery i opisać zależność między położeniem a występowaniem wulkanizmu i trzęsień ziemi.
15. Klimaty Europy	• wymienić czynniki, które wpływają na klimat Europy; • wymienić strefy klimatyczne, w których położona jest Europa.	• podać przykłady modyfikacji klimatu strefowego przez czynniki klimatotwórcze.	• wskazać na mapie orientacyjny zasięg stref klimatycznych; • podać przykłady obszarów o klimacie astrefowym.	• wskazać na mapie Europy miejsca, w których przebieg granic stref klimatycznych został zmodyfikowany przez czynniki klimatotwórcze; • wyjaśnić znaczenie czynników klimatotwórczych w tworzeniu klimatu.	• określić na podstawie mapy klimatycznej Europy strefę klimatyczną i cechy klimatu danego kraju Europy.
16. Ludzie w Europie	• wymienić czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Europie; • wymienić przykłady ludów zamieszkujących Europę; • wyjaśnić przyczyny dużej imigracji do Europy.	• podać przykłady świadczące o dużym zróżnicowaniu ludów Europy; • wyjaśnić przyczyny starzenia się społeczeństwa Europy.	• wyjaśnić przyczyny zróżnicowania ludów Europy; • podać przykłady państw, na terenie których przebywa duża liczba imigrantów.	• podać przykłady państw o dużym wewnętrznym zróżnicowaniu językowym i kulturowym. • opisać konsekwencje zróżnicowania demograficznego społeczeństwa Europy.	• ocenić sytuację demograficzną Europy; • podać przykłady prorodzinnych rozwiązań w krajach europejskich.
17. Londyn i Paryż – wielkie miasta Europy	• na podstawie ilustracji porównać centra i przedmieścia Londynu i Paryża; • przyporządkować główne funkcje do właściwych części	• podać podstawowe cechy wielkich metropolii (np. duża liczba ludności, wysoka gęstość zaludnienia i zabudowy); • wyjaśnić przyczyny szybkiego	• na podstawie map porównać położenie i kierunki rozwoju przestrzennego Londynu i Paryża; • scharakteryzować wybrane cechy demograficzne ludności Londynu i	• podać przykłady cech różniących Londyn i Paryż; • wymienić i ocenić pozytywne i negatywne aspekty zamieszkiwania w wielkiej	• wyjaśnić pojęcie rewitalizacji miast; • określić przyczyny rewitalizacji miast lub ich fragmentów;

	wielkich metropolii (dzielnic centralnych i peryferyjnych).	rozwoju Londynu i Paryża; • podać przykłady atrakcji turystycznych Londynu i Paryża.	Paryża; • wyjaśnić znaczenie transportu zbiorowego w funkcjonowaniu wielkich metropolii.	metropolii.	• na przykładzie Londynu zaprezentować pozytywne skutki rewitalizacji miast.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
18. Różne oblicza rolnictwa – Dania i Węgry	• wyjaśnić, czym zajmuje się rolnictwo, wymienia produkty pochodzące z upraw roślin i chowu zwierząt; • wskazać na mapie i opisać położenie w Europie Danii i Węgier.	• opisać warunki naturalne, od których zależy rozwój rolnictwa; • na podstawie klimatogramów porównać warunki klimatyczne w Danii i na Węgrzech.	• na podstawie map tematycznych porównać warunki naturalne panujące w Danii i na Węgrzech; • opisać rolnictwo Danii i Węgier, uwzględniając główne uprawy i chów zwierząt oraz wydajność rolnictwa.	• porównać cechy rolnictwa Danii i Węgier, uwzględniając zarówno warunki naturalne, uwarunkowania pozaprzyrodnicze, główne kierunki upraw i chowu oraz wydajność rolnictwa.	• opisać wybrane produkty lub potrawy pochodzące z Danii i Węgier i wyjaśnić ich związek z kierunkiem rozwoju rolnictwa w danym kraju.
19. Produkcja energii w Europie	• wymienić źródła energii; • wskazać przykłady państw wykorzystujących określone źródła energii.	• określić odnawialność danego źródła energii; • wskazać kraje Europy zasobne w surowce energetyczne.	• wymienić i uzasadnić, które kraje mają sprzyjające warunki przyrodnicze do rozwoju różnych form energetyki odnawialnej.	• ocenić czy struktura produkcji energii w danym kraju jest nowoczesna i przyjazna środowisku; • wykazać związek między cechami środowiska przyrodniczego wybranego kraju Europy a wykorzystaniem różnych źródeł energii.	• ocenić perspektywę energetyczną wybranego kraju i całej Europy.
20. Francja – nowoczesna gospodarka	• podać przykłady nowoczesnych gałęzi przemysłu rozwiniętych we Francji; • podać przykłady nowoczesnych usług rozwiniętych we Francji.	• opisać strukturę zatrudnienia we Francji; • podać przykłady produktów przemysłowych, które Francja eksportuje do innych krajów.	• wyjaśnić pojęcie nowoczesne technologie; • wymienić cechy nowoczesnego przemysłu na przykładzie przemysłu francuskiego; • wymienić co najmniej trzy cechy nowoczesnej gospodarki Francji.	• ocenić rolę nowoczesnej energetyki w rozwoju gospodarczym Francji; • ocenić rolę nowoczesnego transportu w rozwoju gospodarczym Francji.	• wyjaśnić znaczenie wydajności pracy w nowoczesnej gospodarce; • przedstawić proces produkcji w nowoczesnych zakładach przemysłowych na przykładzie francuskich zakładów lotniczych.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
21. Europa Południowa – turystyczny raj	• wyjaśnić pojęcie „turystyka”; • wskazać na mapie europejskie państwa leżące nad Morzem Śródziemnym; • wskazać na mapie półwyspy: Iberyjski, Apeniński i Bałkański.	• opisać główne walory środowiska przyrodniczego basenu Morza Śródziemnego; • wyjaśnić różnice między turystka masową, kwalifikowaną i agroturystyką; • wyjaśnić różnice między turystyką krajoznawczą i wypoczynkową.	• przedstawić cechy charakterystyczne rzeźby terenu i warunki klimatyczne w państwach basenu Morza Śródziemnego; • ocenić klimat śródziemnomorski, pod kątem przydatności dla turystyki.	• scharakteryzować problemy społeczno-gospodarcze państw basenu Morza Śródziemnego. • wymienić największe atrakcje antropogeniczne w krajach Europy Południowej i powiązać je z określnym rodzajem turystyki.	• podać przykład państwa Europy Południowej, wskazując na zależność rozwoju turystyki od środowiska przyrodniczego; • wskazać i uzasadnić kierunek przyszłego rozwoju branży turystycznej w krajach Europy Południowej.
22. Podsumowanie działu					
Dział 3. Sąsiedzi Polski					
23. Niemcy – przemiany przemysłu	• na podstawie ilustracji opisać wygląd zakładów przemysłowych w XIX w. oraz obecnie; • podać przykłady gałęzi przemysłowych rozwijanych Nadrenii Północnej-Westfalii w XIX w. oraz obecnie.	• wymienić przyczyny restrukturyzacji przemysłu Nadrenii Północnej-Westfalii; • nazwać surowce naturalne, dzięki którym rozwinęły się pierwsze zakłady przemysłowe Nadrenii Północnej-Westfalii.	• wymienić trzy cechy niemieckiego przemysłu, dzięki którym ten sektor stał się podstawą niemieckiej gospodarki; • porównać wpływ zakładów przemysłowych na środowisko przyrodnicze Nadrenii Północnej-Westfalii dawniej i obecnie.	• wyjaśnić przyczyny zmian poziomu bezrobocia w Nadrenii Północnej-Westfalii w czasie trwania restrukturyzacji przemysłu; • wykazać związek pomiędzy unowocześnianiem przemysłu a działalnością ośrodków badawczych i uczelni wyższych.	• ukazać korzyści z podjęcia prac nad odnawialnymi źródłami energii i magazynowaniem energii w ośrodkach badawczych Nadrenii Północnej-Westfalii; • prognozować dalsze kierunki rozwoju zakładów przemysłowych Nadrenii-Północnej Westfalii.
24. Walory turystyczne Litwy i Białorusi	• wymienić przykłady atrakcji turystycznych Litwy i Białorusi • podać nazwy stolic Litwy i Białorusi.	• opisać krajobrazy Litwy i Białorusi, które stanowią walory turystyczne tych krajów; • podać przykłady obiektów wpisanych na listę UNESCO znajdujących się na Litwie i Białorusi.	• zaprezentować atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi związane z polskim dziedzictwem kulturowym; • wyjaśnić znaczenie Wilna i Ostrej Bramy dla budowania i zachowania polskiego dziedzictwa kulturowego na Litwie.	• wymienić cechy wyróżniające środowisko geograficzne Litwy i Białorusi; • zaplanować wycieczkę na Litwę i Białoruś, uwzględniając atrakcje kulturowe i przyrodnicze.	• porównać stopień trudności organizacji wycieczki na Litwę i na Białoruś, biorąc pod uwagę konieczność przekroczenia granicy UE; • zachęcić do odwiedzenia Litwy i Białorusi, używając merytorycznych argumentów.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
25. Atrakcje turystyczne Czech i Słowacji	• opisać na podstawie mapy fizycznej Europy położenie i główne krainy geograficzne Czech i Słowacji; • wyjaśnić, czym są atrakcje turystyczne; • sklasyfikować atrakcje turystyczne na przyrodnicze i kulturowe.	• wymienić potrzeby i oczekiwania turystów; • połączyć potrzeby i oczekiwania turystów z wybranymi atrakcjami turystycznymi Czech i Słowacji.	• przygotować listę atrakcji turystycznych Czech i Słowacji dla wybranych grup turystów (np. młodzieży, seniorów).	• opisać przyrodnicze i kulturowe atrakcje turystyczne Czech i Słowacji; • uzasadnić konieczność ochrony walorów przyrodniczych, np. poprzez wpisanie na listę światowego dziedzictwa UNESCO.	• wymienić i wskazać na mapie zabytki Czech i Słowacji wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO.
26. Ukraina w czasach przemian	• na podstawie mapy opisać położenie Ukrainy względem Polski i innych państw; • wymienić trzy trudności społeczne, gospodarcze i polityczne, z którymi Ukraina zmaga się w ostatnich latach.	• wymienić przykłady przemian politycznych i gospodarczych, jakie nastąpiły na Ukrainie po uzyskaniu niepodległości w 1991 r.; • na podstawie wykresu porównać rozwój gospodarczy Polski i Ukrainy; • podać przyczyny wyludniania się Ukrainy.	• wyjaśnić negatywny wpływ korupcji na rozwój gospodarczy krajów na przykładzie Ukrainy; • opisać przebieg rewolucji ukraińskiej w 2013 r.; • wskazać na mapie regiony Ukrainy, w których toczą się konflikty zbrojne.	• przedstawić problemy relacji Ukrainy z Rosją; • ocenić aneksję Krymu, biorąc pod uwagę jej uwarunkowania prawne i polityczne oraz wpływ na stabilność w Europie Środkowo-Wschodniej; • ukazać złożoność sytuacji społecznej na Ukrainie w kontekście jej integracji z UE lub Rosją.	• zaproponować działania, których podjęcie poprawiłoby sytuację społeczną, gospodarczą i polityczną na Ukrainie; • zaprezentować własne stanowisko na temat postawy, jaką powinna obrać Polska w relacjach z Ukrainą.
27. Rosja – od Bałtyku po Ocean Spokojny	• wskazać i opisać na podstawie mapy fizycznej położenie Rosji; • omówić rozmieszczenie głównych krain geograficznych Rosji; • odczytać z mapy gospodarczej nazwy głównych surowców wydobywanych w Rosji.	• opisać na podstawie klimatogramów klimat w różnych częściach Rosji; • na podstawie mapy gospodarczej omówić rozmieszczenie surowców mineralnych Rosji.	• opisać zróżnicowanie środowiska przyrodniczego Rosji; • scharakteryzować gospodarkę Rosji.	• wyjaśnić pozytywny i negatywny wpływ warunków naturalnych na życie mieszkańców Rosji.	• uzasadnić, na przykładzie Rosji, że struktura importu i eksportu może świadczyć o poziomie rozwoju gospodarczego kraju.

28. Wzajemne relacje Polski i jej sąsiadów	• wskazać na mapie i nazwać państwa sąsiadujące z Polską; • podać przykłady działań realizowanych przez Polskę wspólnie z sąsiednimi krajami.	• uzasadnić konieczność utrzymywania dobrych stosunków z sąsiednimi krajami; • wymienić przykłady trudnych wydarzeń z przeszłości, które mają wpływ na współczesne relacje Polski z sąsiednimi krajami.	• scharakteryzować wzajemne relacje Polski z Rosją i Niemcami; • opisać korzyści płynące ze współpracy Polski z sąsiednimi państwami – członkami NATO i UE; • podać przykłady wpływu relacji Polski z sąsiadami na życie ucznia szkoły podstawowej w Polsce.	• scharakteryzować wzajemne relacje Polski z Ukrainą, Litwą, Czechami i Słowacją; • porównać relacje Polski z Niemcami i Rosją; • opisać powiązania gospodarcze Polski z wybranymi sąsiadami.	• ocenić zmianę relacji polsko-niemieckich w okresie od drugiej wojny światowej do czasów współczesnych; • zaproponować działania mające na celu zapobieganie mowie nienawiści i eskalacji napięć w relacjach Polski z Ukrainą i Rosją.
29. Podsumowanie działu					

Przy ustalaniu rocznej oceny klasyfikacyjnej nauczyciel może uwzględnić systematyczne wykonywanie przez ucznia nieobowiązkowych pisemnych prac domowych jako jeden z elementów przemawiających za ustaleniem oceny wyższej, jeżeli osiągnięcia edukacyjne ucznia odpowiadają wymaganiom na tę ocenę.

Za systematyczne wykonywanie prac domowych uznaje się co najmniej 90 % zadanych prac, w wyznaczonych terminach, samodzielne, zgodnie z poleceniem nauczyciela i z należytą starannością. Wykonanie pojedynczych prac lub mniejszej liczby prac nie jest uznawane za systematyczne wykonywanie prac domowych.

Nauczyciel sprawdza każdą wykonaną pracę i przekazuje uczniowi informację zwrotną. W dzienniku odnotowuje się datę wykonania pracy. Wpisanie daty oznacza, że praca została wykonana zgodnie z wymaganiami określonymi przez nauczyciela.

Samo spełnienie kryterium systematycznego wykonywania prac domowych nie powoduje automatycznego podwyższenia rocznej oceny klasyfikacyjnej.

Wymagania edukacyjne z geografii w klasie VII

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
Dział 1. Położenie i środowisko przyrodnicze Polski					
1. Położenie geograficzne Polski	• wskazać położenie Polski na mapie Europy; • wymienić sąsiadów Polski; • wymienić cechy położenia Polski; • wymienić skrajne punkty terytorium Polski; • nazwać województwa i ich stolice.	• wymienić wszystkie województwa i ich stolice; • podać przykłady konsekwencji rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Polski.	• wymienić i wskazać na mapie województwa; • wymienić i wskazać na mapie sąsiadów Polski; • wymienić konsekwencje rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Polski.	• wymienić i wskazać na mapie województwa i ich stolice; • scharakteryzować konsekwencje wynikające z rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Polski.	• wymienić i wskazać na mapie województwa i miasta będące siedzibami władz samorządowych; • obliczać rozciągłość południkową i równoleżnikową Polski.
2. Przeszłość geologiczna Polski	• wskazać struktury geologiczna występujące w Polsce.	• korzystając z atlasu nazwać ery, w jakich powstały poszczególne struktury geologiczne; • wskazać i nazwać struktury geologiczne powstałe w poszczególnych orogenezach.	• opisać na podstawie tabeli stratygraficznej najważniejsze wydarzenia geologiczne na terenie Polski.	• wykazać związki między wydarzeniami geologicznymi a zróżnicowaniem ukształtowania terenu.	• scharakteryzować na podstawie map i wykresów budowę geologiczną poszczególnych regionów Polski.
3. Lądolód i polskie pojezierza	• wymienić nazwy zlodowaceń i wskazać ich zasięg na mapie.	• wymienić formy powstałe w wyniku akumulacyjnej i erozyjnej działalności lądolodu.	• omówić uwarunkowania zlodowaceń w Polsce.	• wyjaśnić genezę wybranych form polodowcowych; • określić możliwość występowania form polodowcowych w najbliższej okolicy.	• omówić cechy charakterystyczne rzeźby młodo- i staroglacjalnej oraz wskazać rejony ich występowania w Polsce.
4. Bogactwo skał i minerałów	• wymienić różne typy skał i minerałów występujące w Polsce; • wymienić przykłady wykorzystania skał i surowców mineralnych w działalności człowieka.	• wymienić i wskazać rejony występowania poszczególnych surowców mineralnych.	• opisać na podstawie mapy rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce; • sklasyfikować skały występujące w Polsce ze względu na ich genezę; • określić znaczenie gospodarcze surowców mineralnych.	• wskazać surowce mineralne występujące w najbliższej okolicy, ocenia ich przydatność; • określić zasobność Polski w surowce mineralne na tle Europy.	• omówić zróżnicowanie występowania skał i złóż surowców mineralnych w Polsce z uwzględnieniem budowy geologicznej.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
5. Klimat Polski	• wymienić czynniki kształtujące klimat w Polsce; • nazwać masy powietrza wpływające na klimat; • wymienia termiczne pory roku.	• wymienić cechy klimatu Polski, określić rodzaj pogody związanej z poszczególnymi masami powietrza.	• wyjaśnić sposób powstawania frontów atmosferycznych; • omówić cechy klimatu Polski.	• określić zmiany pogody wynikające z przemieszczania się frontów atmosferycznych.	• scharakteryzować klimat Polski na tle klimatu Europy scharakteryzować czynniki wpływające na zmienność pogody w Polsce.
6. Zróżnicowanie warunków klimatycznych w Polsce	• wymienić czynniki wpływające na zróżnicowanie warunków klimatycznych w Polsce.	• omówić na podstawie map klimatycznych zróżnicowanie rozkładu temperatur, opadów, długości trwania okresu wegetacyjnego w Polsce.	• wskazać formy działalności człowieka uzależnione od warunków klimatycznych.	• scharakteryzować zależności między warunkami klimatycznymi a rolnictwem, turystyka i transportem.	• omówić cechy charakterystyczne klimatu własnego regionu na tle Polski.
7. Sieć rzeczna Polski	• wskazać na mapie wybrane obiekty hydrologiczne w Polsce.	• nazwać i wskazać na mapie główne dorzecza i zlewiska w Polsce.	• opisać cechy sieci rzecznej w Polsce.	• scharakteryzować dorzecza Wisły i Odry.	• wskazać różnice między dorzeczami Wisły i Odry na tle innych rzek Europy.
8. Polskie lasy	• wskazać na mapie obszary Polski charakteryzujące się największą i najmniejszą lesistością.	• wymienić rodzaje lasów.	• scharakteryzować poszczególne rodzaje lasów ze względu na skład gatunkowy i siedlisko.	• wyjaśnić zależności między warunkami klimatycznymi a szatą roślinną; • porównać zbiorowiska leśne w różnych częściach Polski.	• wyjaśnić przestrzenne zróżnicowanie wskaźnika lesistości w Polsce oraz na tle Europy; • ocenić potrzebę racjonalnej gospodarki leśnej.
9. Gleby Polski	• wymienić czynniki glebotwórcze; • wyjaśnić znaczenie gospodarcze gleb.	• wskazać na mapie rejony występowania poszczególnych typów gleb.	• scharakteryzować wybrane typy gleb.	• ocenić wartość użytkową gleb w Polsce; • omówić genezę wybranych typów gleb.	• dokonać analizy prostego profilu glebowego.
10. Morze Bałtyckie	• wymienić cechy geograficzne Morza Bałtyckiego.	• opisać położenie Bałtyku, zróżnicowanie linii brzegowej, główne cechy tego środowiska morskiego.	• omówić cechy fizyczne wód Bałtyku i ich zależność od warunków przyrodniczych; • wskazać państwa nadbałtyckie ze stolicami.	• wyjaśnić zróżnicowanie zasolenia i termiki wód Bałtyku; • określić znaczenie Bałtyku dla regionu; • omówić przebieg granicy morskiej Polski.	• wskazać czynniki wpływające na degradację środowiska Morza Bałtyckiego i przedstawić sposoby poprawy warunków.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
11. Stan środowiska	• wymienić zmiany, jakie w środowisku naturalnym wywołuje rozwój gospodarczy.	• podać przykłady działań, które należy podjąć, aby chronić przyrodę Polski.	• wyjaśnić znaczenie terminów: segregacja odpadów, recykling.	• omówić wpływ działalności człowieka na atmosferę, wody i gleby.	• opisać mechanizm powstawania kwaśnych opadów i wymienić skutki na przyrodę i działalność człowieka.
12. Ochrona przyrody	• wymienić podstawowe formy ochrony przyrody w Polsce; • lokalizować na mapie wybrane parki narodowe.	• lokalizować na mapie wszystkie parki narodowe w Polsce; • omówić przyrodę w wybranych parkach narodowych.	• wymienić formy ochrony przyrody i wyjaśnić różnice między nimi; • podać przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody występujących w pobliżu miejsca zamieszkania.	• opisać zasady rozwoju zrównoważonego.	• omówić akty prawne, na podstawie których przyroda w Polsce podlega ochronie.
13. Podsumowanie działu					
Dział 2. Ludność Polski					
14. Ludność Polski na tle Europy i świata	• korzystając z danych statystycznych, odczytać liczbę ludności Polski i innych krajów w różnych okresach; • zdefiniować przyrost naturalny i rzeczywisty	• porównać liczbę ludności Polski z innymi krajami Europy; • zdefiniować współczynnik przyrostu naturalnego	• wykonać prosty wykres zmian liczby ludności Polsce; • obliczyć współczynnik przyrostu naturalnego dowolnego kraju; • podać przyczyny wzrostu populacji Polski i Europy	• omówić tendencje zmian liczby ludności Polski; • podać przyczyny ubytku ludności Polski i Europy na początku XX w.	• prognozować zmiany liczby ludności Polski i Europy; • podać skutki zmiany liczby ludności Polski i Europy.
15. Rozmieszczenie ludności Polski	• wymienić przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki osadnicze; • zdefiniować gęstość zaludnienia.	• odczytywać dane z mapy gęstości zaludnienia Polski i Europy; • porównać gęstość zaludnienia Polski z innymi krajami Europy; • zdefiniować ekumenę.	• porównać mapę gęstości zaludnia wg powiatów i gmin w Polsce oraz ocenić zakres informacji prezentowanych na każdej z nich; • obliczyć gęstość zaludnienia dla dowolnego obszaru.	• podać przyczyny rozwoju populacji najgęściej zaludnionych regionów Polski i Europy; • wskazać przyczyny rozwoju wielkich ośrodków miejskich w Europie; • zaprezentować gęstość zaludnienia własnego regionu i porównać do średniej wartości w Polsce.	• wskazać analogie i odmienności w procesach osadniczych w Polsce i innych krajach europejskich; • porównać na przykładach zalety i wady dla rozwoju demograficznego populacji położonych w centrum i na peryferiach regionu lub kraju.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
16. Rozwój ludności w Polsce i w Europie	• odczytać z wykresów wielkość przyrostu naturalnego; • zdefiniować wyż i niż demograficzny; • wskazać na mapie prezentującej poziom współczynnika naturalnego te województwa, w których jest on najwyższy i najniższy.	• wskazać na wykresach okresy wyżów i niżów demograficznych; • zdefiniować współczynnik urodzeń i zgonów; • podać przykłady województw o najniższym i najwyższym przyroście naturalnym.	• wykonać prosty wykres zmian ruchu naturalnego ludności w Polsce; • wskazać okresy występowania w Polsce niżów i wyżów demograficznych; • przedstawić na mapie zróżnicowanie wielkości przyrostu naturalnego w Polsce według województw.	• określić przyczyny występowania wyżów i niżów demograficznych; • analizować zmiany wartości przyrostu naturalnego Polski; • zdefiniować kompensacyjny wyż demograficzny; • podać przyczyny zróżnicowania wielkości przyrostu naturalnego w Polsce.	• analizować zmiany wartości przyrostu naturalnego własnego regionu; • ocenić skuteczność działań władz różnych krajów europejskich w zakresie zwiększenia dzietności; • na dowolnych przykładach określić skutki społeczne i gospodarcze wysokiego i niskiego przyrostu naturalnego (na poziomie województw i krajów).
17. Struktura płci i wieku mieszkańców Polski	• odczytać z piramidy wieku i płci liczebność danej grupy wiekowej; • określić, jakie dane można odczytać z piramidy wieku i płci; • zdefiniować współczynnik feminizacji; • zdefiniować pojęcie przeciętne trwanie życia.	• wskazać na piramidzie wieku i płci przedziały wiekowe ludności w wieku produkcyjnym; • odczytać z piramidy wieku i płci przedziały wiekowe w których przeważają w polskim społeczeństwie kobiety i mężczyźni; • wyjaśnić zjawisko nadumieralności mężczyzn.	• obliczyć współczynnik feminizacji dla dowolnego województwa lub kraju • wykonać prosty wykres zmian współczynnika feminizacji w Polsce po II wojnie światowej • analizować piramidę wieku i płci i na jej podstawie porównać liczebność grupy ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym	• określić przyczyny zmian współczynnika feminizacji w Polsce; • porównać piramidy wieku i płci Polski z innych krajów europejskich i ocenić stopień dojrzałości społeczeństw; • wskazać w Europie kraje o młodym społeczeństwie i kraje ze starzejącą się populacją; • wykonać uproszczoną piramidę wieku i płci dla Polski.	• ocenić znaczenie imigracji dla populacji społeczeństw starzejących się; • przedstawić skutki społeczne i kulturowe imigracji do państw o starzejącym się społeczeństwie; • przedstawić strukturę wieku i płci własnej miejscowości (regionu) i ocenić ją (społeczeństwo młode, dojrzałe, starzejące się).

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocenacelująca
	Uczeń potrafi:				
18. Zróżnicowanie społeczne ludności Polski i Europy	• odczytać z wykresów kołowych strukturę ludności; • zdefiniować pojęcia mniejszość narodowa i etniczna; • podać przykłady grup etnicznych i mniejszości narodowych w Polsce; • wymienić religie i wyznania istniejące w Polsce; • zdefiniować analfabetyzm.	• wymienić mniejszości narodowe i etniczne w Polsce; • wskazać na mapie zasięg głównych religii i wyznań w Europie.	• wymienić i wskazać na mapie mniejszości narodowe i etniczne oraz główne grupy etnograficzne w Polsce; • zdefiniować analfabetyzm funkcjonalny; • omówić poziom wykształcenia społeczeństwa Polski.	• podać przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce; • podać przykłady krajów wielonarodowych w Europie; • potrafi wymienić i wskazać na mapie kraje o zróżnicowanej strukturze wyznaniowej; • potrafi wskazać w Europie kraje w których mieszka duża liczba wyznawców islamu; • omówić zmiany, jakie zachodzą w poziomie wykształcenia mieszkańców Polski i innych krajów Europy.	• przedstawić skutki społeczne uznania Ślązaków za grupę etniczną w Polsce; • wskazać przykłady wpływu mniejszości narodowych i grup etnicznych na rozwój kultury narodowej; • przedstawić wady i zalety dużego zróżnicowania religijnego wybranego kraju Europy; • porównać poziom wykształcenia statystycznego Polaka i Europejczyka.
19. Praca i bezrobocie	• odczytać z wykresów kołowych strukturę zatrudnienia ludności; • zdefiniować pojęcia bezrobocia i prywatyzacji.	• zdefiniować pojęcia stopy bezrobocia i ludności aktywnej zawodowo; • wymienić województwa, regiony Polski, w których bezrobocie jest najwyższe i najniższe.	• podać przyczyny bezrobocia w Polsce; • przedstawić na mapie zróżnicowanie poziomu bezrobocia w Polsce.	• omówić zmiany, jakie zaszły w strukturze zatrudnienia w Polsce po II wojnie światowej; • porównać strukturę zatrudnienia w Polsce i w innych krajach Europy; • analizować wskaźnik bezrobocia w różnych skalach przestrzennych.	• porównać strukturę zatrudnienia w regionie zamieszkania ze strukturą krajową i europejską oraz wskazać przewagi lub zapóźnienia; • wskazać i ocenić sposoby rozwiązywania problemu bezrobocia w Polsce i w Europie.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
20. Migracje w Polsce i w Europie	• zdefiniować pojęcia migracji, emigranta i imigranta; • podać przykładów krajów, w których istnieją skupiska Polonii.	• zdefiniować pojęcie salda migracji; • podać przykłady fal migracyjnych w Polsce; • przedstawić na mapie rozmieszczenie Polonii na świecie.	• omówić przyczyny migracji; • przedstawić na mapie rozmieszczenie migracji; • wymienić kraje, do których najczęściej wyjeżdżają Polacy; • wymienić kraje, z których najczęściej przyjeżdżają do Polski imigranci.	• wyjaśnić rozmieszczenie migracji; • omówić konsekwencje migracji.	• porównać dawne i współczesne migracje Polaków; • porównać migracje Polaków z migracjami w Europie.
21. Urbanizacja Polski na tle Europy	• wymienić przyczyny migracji ze wsi do miast; • zdefiniować pojęcia urbanizacja i aglomeracja.	• zdefiniować pojęcia suburbanizacja, aglomeracja monocentryczna i aglomeracja policentryczna (konurbacja); • podać przykłady aglomeracji monocentrycznej oraz policentrycznej.	• porównać poziom urbanizacji Polski z innymi krajami Europy; • wskazać na mapie największe aglomeracje Polski i Europy.	• analizować zmiany w osadnictwie wiejskim i miejskim; • potrafi wymienić przykłady krajów o najwyższym i najniższym poziomie urbanizacji w Europie.	• analizować przestrzenny rozwój przykładowego miasta; • porównać procesy urbanizacyjne zachodzące w Polsce i w innych krajach Europy.
22. Polskie miasta	• wymienić główne funkcje miasta; • wymienić przyczyny rozwoju miast w Polsce; • wymienić 5 największych miast Polski.	• podać przykłady rozwoju miast w dogodnych warunkach przyrodniczych; • wymienić i wskazać na mapie główne miasta Polski.	• opisać funkcję wybranych miast Polski i Europy; • analizować sieć miejską Polski i porównać ją siecią miast w Europie.	• określić, które z warunków przyrodniczych i pozaprzyrodniczych sprzyjały rozwojowi miast – podać przykłady z Polski i Europy.	• wyjaśnić na przykładach, dlaczego najszybciej rozwijają się największe miasta.
23. Podsumowanie działu					

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena elująca
	Uczeń potrafi:				
Dział 3. Główne zagadnienia gospodarcze Polski					
24. Gospodarka narodowa	• wyjaśnić, co to jest gospodarka narodowa; • opisać, czym zajmuje się rolnictwo, przemysł i usługi; • wyjaśnić, co to jest Produkt Krajowy Brutto.	• porównać na podstawie wykresu strukturę PKB wg sektorów gospodarki w Polsce i wybranym kraju europejskim.	• porównać strukturę zatrudnienia wg sektorów gospodarki w Polsce i w krajach Europy Zachodniej; • zakwalifikować działalność gospodarczą do poszczególnych sektorów gospodarki narodowej.	• sformułować wniosek dotyczący związku między strukturą zatrudnienia oraz PKB a poziomem rozwoju gospodarczego; • wskazać na mapie politycznej świata kraje o podobnej do Polski wartości PKB na 1 mieszkańca.	• wyjaśnić, co to jest globalizacji i podać przykłady przejawów globalizacji w życiu codziennym; • podać pozytywne i negatywne skutki globalizacji; • wymienić inne niż PKB wskaźniki poziomu rozwoju gospodarczego państw.
25. Funkcje rolnictwa i czynniki przyrodnicze jego rozwoju	• wyjaśnić, czym zajmuje się rolnictwo; • wymienić przyrodnicze czynniki, decydujące o rozwoju rolnictwa w Polsce.	• na podstawie map tematycznych opisać warunki przyrodnicze dla rozwoju rolnictwa w Polsce.	• omówić funkcję gospodarczą, społeczną i przestrzenną rolnictwa; • scharakteryzować przestrzenne zróżnicowanie długości okresu wegetacyjnego w Polsce.	• wyjaśnić wpływ zmienności pogody na rolnictwo w Polsce; • wymienić typy gleb występujących w Polsce i omówić ich przydatność rolniczą.	• omówić przestrzenne zróżnicowanie gleb o różnej przydatności dla rolnictwa; • wyjaśnić, co to jest agroklimat.
26. Czynniki pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa	• wymienić czynniki pozaprzyrodnicze mające wpływ na rozwój rolnictwa w Polsce i omówić wybrane z nich.	• omówić wpływ czynników pozaprzyrodniczych na rozwój rolnictwa w Polsce; • wymienić jednostki miar używane w rolnictwie (ar, hektar, tona, kwintal).	• interpretować dane statystyczne w celu ustalenia pozycji Polski w produkcji rolnej w Europie i na świecie.	• sprawnie posługiwać się jednostkami miar używanymi w rolnictwie, wykonywać przeliczenia.	• omówić wpływ przynależności do Unii Europejskiej na funkcjonowanie rolnictwa w Polsce.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
27. Uprawa roślin i chów zwierząt w Polsce	• wymienić nazwy podstawowych roślin uprawianych w Polsce oraz gatunki zwierząt hodowlanych; • opisać na prostych przykładach związek między warunkami naturalnymi a rozmieszczeniem upraw roślin i chowu zwierząt.	• podać przykłady roślin zaliczanych do różnych grup (zboża, pastewne, przemysłowe, owoce i warzywa) uprawianych w Polsce; • wskazać na podstawie kartogramu województwa o największym i najmniejszym pogłowiu bydła i trzody chlewnej;	• opisać rozmieszczenie podstawowych roślin uprawnych i zwierząt hodowlanych w Polsce.	• wyjaśnić przyczyny zróżnicowania rozmieszczenia roślin uprawnych w Polsce; • omówić występowanie chowu zwierząt w Polsce.	• ocenić jakość żywności produkowanej w Polsce i wskazać jej zalety oraz wady.
28. Gospodarka morska	• opisać położenie Polski względem Morza Bałtyckiego; • wskazać konsekwencje nadmorskiego położenia Polski.	• podać i opisać przykłady działalności gospodarczej w różnych sektorach gospodarki narodowej związanych z gospodarką morską.	• ocenić możliwości rozwoju gospodarki morskiej w Polsce; • wymienić wybrane gatunki ryb morskich i słodkowodnych.	• opisać perspektywy rozwoju gospodarki morskiej w podziale na poszczególne obszary działalności gospodarczej.	• wymienić i opisać działania podejmowane przez społeczność międzynarodową w celu ochrony różnorodności biologicznej mórz i oceanów.
29. Przemysł i jego funkcje	• omówić, czym zajmuje się przemysł; • wymienić przykłady produktów wytworzonych w przemyśle; • na podstawie wykresu strukturalnego opisać strukturę produkcji przemysłowej według rodzajów działalności gospodarczej.	• wymienić rodzaje działalności przemysłowej i opisać strukturę produkcji przemysłowej według rodzajów działalności gospodarczej w Polsce.	• opisać udział przemysłu w strukturze zatrudnienia oraz wytwarzania Produktu Krajowego Brutto; • omówić wpływ przemysłu na gospodarkę, społeczeństwo i przestrzeń.	• wymienić i opisać czynniki lokalizacji zakładów reprezentujących wybrane rodzaje działalności przemysłowej; • opisać wybrany zakład przemysłowy, jego wpływ na otoczenie, w szczególności negatywne oddziaływanie na środowisko przyrodnicze.	• omówić wpływ indywidualnych decyzji konsumenckich na rozwój przemysłu kraju.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
30. Przemysł energetyczny	• wymienić odnawialne i nieodnawialne źródła energii elektrycznej; • omówić znaczenie węgla kamiennego i brunatnego w strukturze produkcji energii elektrycznej w Polsce.	• omówić przy pomocy mapy tematycznej rozmieszczenie surowców energetycznych w Polsce.	• porównać strukturę produkcji energii elektrycznej według źródeł w Polsce i w wybranych krajach Europy; • omówić wpływ produkcji energii elektrycznej wg poszczególnych źródeł energii na środowisko przyrodnicze.	• wskazać związek między oszczędzaniem energii a pozytywnym wpływem na przyrodę; • podać sposoby ograniczenia zużycia energii elektrycznej.	• podać argumenty za i przeciw budowie w Polsce elektrowni atomowej.
31. Okręgi przemysłowe w Polsce	• wyjaśnić znaczenie terminów: zakład przemysłowy, okręg przemysłowy, koncentracja przemysłu, restrukturyzacja przemysłu; • omówić wpływ przemysłu na środowisko.	• wymienić przyczyny koncentracji przemysłu w okręgach; • na podstawie mapy wskazać rozmieszczenie okręgów przemysłowych w Polsce.	• omówić na wybranych przykładach, na czym polega restrukturyzacja zakładów przemysłowych w Polsce.	• wymienić zalety i wady koncentracji przemysłu w okręgach przemysłowych; • podać przykłady deglomeracji przemysłu w Polsce.	• wyjaśnić, czym są specjalne strefy ekonomiczne oraz opisać przyczyny i skutki powstawania SSE w Polsce; • wskazać na mapie wybrane SSE w Polsce.
32. Przemysł zaawansowanych technologii	• wymienić wybrane produkty przemysłu zaawansowanych technologii; • na podstawie analizy danych statystycznych porównać nakłady na działalność badawczo-rozwojową w Polsce i krajach Unii Europejskiej.	• wymienia czynniki lokalizacji przemysłu zaawansowanych technologii; • omawia zmiany czynników lokalizacji przemysłu high-tech względem tradycyjnych gałęzi przemysłu.	• wyjaśnić, czym różni się przemysł zaawansowanych technologii od tradycyjnych gałęzi przemysłu; • omawia wpływ rozwoju przemysłu zaawansowanych technologii na życie mieszkańców.	• wskazać na mapie lokalizację Krakowskiego Parku Technologicznego i Doliny Lotniczej i omawia ich wpływ na przemysł w Polsce; • wskazać przykłady sukcesów polskich przedsiębiorstw branży high-tech na arenie międzynarodowej.	• ocenia możliwości dalszego rozwoju przemysłu zaawansowanych technologii w Polsce.
33. Rola usług w gospodarce Polski	• wymienić przykłady działalności gospodarczej zaliczanej do sektora usług.	• scharakteryzować różnorodność usług występujących w Polsce.	• omówić na wybranych przykładach rozwój usług w Polsce.	• wykazać związek między rozwojem usług a podnoszeniem się poziomu rozwoju gospodarczego kraju i regionu.	• wyjaśnić szybki rozwój wybranych usług w Polsce i we własnym regionie.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
34. Transport i łączność	• podać przykłady różnych rodzajów transportu; • omówić wady i zalety wybranych rodzajów transportu.	• wyjaśnić znaczenie terminów: komunikacja, transport, łączność; • omówić wady i zalety różnych rodzajów transportu wykorzystywanych w Polsce.	• opisać zależność między stosowanym rodzajem transportu a rodzajem i masą towaru, dystansem, czasem i kosztami; • wskazać na mapie województwa o najlepiej i najgorzej rozwiniętej sieci drogowej i kolejowej.	• ocenić znaczenie transportu i łączności dla jakości życia mieszkańców i rozwoju gospodarczego kraju.	• uzasadnić konieczność ponoszenia przez państwo wysokich kosztów budowy infrastruktury transportowej.
35. Atrakcje turystyczne Polski	• wymienić najważniejsze atrakcje turystyczne w Polsce i wskazać ich położenie na mapie; • podać przykłady polskich obiektów wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości UNESCO.	• omówić wybrane przyrodnicze i pozaprzyrodnicze atrakcje turystyczne w Polsce; • wymienić obiekty wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego i Przyrodniczego Ludzkości UNESCO.	• uzasadnić konieczność zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego.	• omówić wpływ mieszkańców Polski na rozwój kulturowy kraju.	• dokonać refleksji nad wartością wybranych walorów turystycznych Polski.
36. Wakacje w Polsce	• wymienić ważniejsze regiony turystyczne Polski; • omówić wybrany przez siebie region turystyczny w Polsce.	• wskazać na mapie fizycznej Polski regiony o szczególnych walorach turystycznych.	• opisać związek między rozwojem turystyki a wzrostem presji na środowisko przyrodnicze.	• uzasadnić konieczność zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego; • podać argumenty na to, że Polska jest, bądź nie jest, krajem atrakcyjnym turystycznie.	• podać argumenty świadczące o pozytywnym wpływie turystyki na rozwój gospodarczy oraz o jej negatywnym wpływie na środowisko przyrodnicze.
37. Podsumowanie działu					

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
Dział 4. Relacje między elementami środowiska geograficznego					
38. Powodzie i ochrona przeciwpowodziowa	• wyjaśnić, czym jest powódź; • podać przykłady przyczyn występowania powodzi; • wymienić kilka metod ochrony przeciwpowodziowej.	• odróżnić powódź od wezbrania; • na podstawie map, danych liczbowych oraz innych materiałów źródłowych podać konsekwencje wystąpienia powodzi.	• uzasadnić stosowanie kilku wybranych metod ochrony przeciwpowodziowej; • wykazać związek pomiędzy deforestacją a zagrożeniem powodziowym; • określić wpływ sztucznych zbiorników wodnych na występowanie i skutki powodzi.	• klasyfikować i wyjaśnić przyczyny naturalne i antropogeniczne powstawania powodzi; • analizować i porównać konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej; • określić wpływ zabudowy obszarów zalewowych na skutki powodzi.	• dokonać oceny zagrożeń powodziowych występujących na wybranym obszarze; • zaproponować i uzasadnić dobór metod ochrony przeciwpowodziowej na wybranym obszarze.
39. Warunki rozwoju gospodarki energetycznej	• podać przykłady surowców energetycznych wykorzystywanych w Polsce; • wymienić wady i zalety węgla kamiennego i brunatnego jako surowców energetycznych.	• na podstawie materiałów podać przykłady związków warunków naturalnych z kierunkami rozwoju energetyki; • dokonać podziału czynników rozwoju energetyki na przyrodnicze i pozaprzyrodnicze.	• na wybranych przykładach uzasadnić rozwój energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii w Polsce; • wyjaśnić związek pomiędzy warunkami pozaprzyrodniczymi kierunkami rozwoju energetyki.	• określić warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające lub ograniczające produkcję energii ze źródeł nieodnawialnych i odnawialnych.	• wyszukać informacje dotyczące warunków rozwoju energetyki w swoim regionie; • dokonać oceny warunków przyrodniczych i pozaprzyrodniczych rozwoju energetyki w swoim regionie.
40. Rozwój dużych miast a zmiany w strefach podmiejskich	• podać cechy środowiska geograficznego i opisać warunki życia w dużym mieście i w strefie podmiejskiej.	• na podstawie map, fotografii oraz danych liczbowych wskazać zmiany zachodzące w wybranej strefie podmiejskiej; • wymienia przykłady nowych kierunków zagospodarowania terenu w strefie podmiejskiej.	• wyjaśnić przyczyny przenoszenia się mieszkańców do strefy podmiejskiej; • wyjaśnić przyczyny przenoszenia działalności gospodarczej do strefy podmiejskiej.	• identyfikować i wyjaśnić zmiany w zakresie zagospodarowania terenu i stylu zabudowy na przykładach stref podmiejskich; • opisać i wyjaśnić zmiany demograficzne zachodzące w strefach podmiejskich; • podać własną definicję pojęcia suburbanizacja.	• dokonać krytycznej oceny zmian środowiska geograficznego w strefach podmiejskich dużych miast; • prognozować przyszłe kierunki rozwoju stref podmiejskich.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
41. Wpływ migracji na strukturę demograficzną wsi	• wyjaśnić pojęcie migracji ze wsi do miast; • podać przykładowe przyczyny przenoszenia się mieszkańców wsi do miast.	• wyjaśnić pojęcie salda migracji; • na podstawie mapy opisać zróżnicowanie salda migracji w Polsce.	• na podstawie piramidy demograficznej charakteryzować strukturę płci i wieku ludności wybranej wsi lub gminy wiejskiej; • podać przykłady skutków społecznych i gospodarczych migracji ze wsi do miast; • wyjaśnić przyczyny zwiększonego odsetka mężczyzn w strukturze ludności niektórych wsi.	• wyjaśnić wpływ migracji na strukturę wieku i zmiany w zaludnieniu na obszarach wiejskich na przykładach wybranych gmin; • wyjaśnić wpływ restrukturyzacji PGR-ów na zmiany gospodarcze i demograficzne wybranych wsi.	• porównać przyczyny i skutki migracji ze wsi do miast oraz migracji z miast do stref podmiejskich; • zaproponować sposoby zapobiegania negatywnym skutkom wyludniania się wsi.
42. Zmiany polityczne i gospodarcze a struktura zatrudnienia	• wyjaśnić czym jest bezrobocie; • podać najważniejsze przyczyny i skutki występowania bezrobocia.	• na podstawie materiałów opisać zmiany liczby zatrudnionych w różnych gałęziach przemysłu w Polsce.	• charakteryzować zmiany w sektorach zatrudnienia w Polsce obserwowane po transformacji gospodarczej; • wyjaśnić przemiany rynku pracy na przykładzie wybranych miast w Polsce.	• wykazać wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1989 r. na zmiany struktury zatrudnienia; • wyjaśnić przyczyny i konsekwencje wzrostu znaczenia sektora usługowego w Polsce.	• samodzielnie wyszukać informacje na temat sposobów zapobiegania bezrobociu w Polsce; • ocenić skuteczność działań podejmowanych w celu zmniejszenia bezrobocia.
43. Wpływ sieci transportowej na lokalizację przedsiębiorstw	• podać przykłady przedsiębiorstw, których lokalizacja zależy od bliskości szlaków transportowych.	• na podstawie danych statystycznych opisać zmiany długości sieci dróg szybkiego ruchu w Polsce; • wyjaśnić, czym jest centrum logistyczne; • na podstawie mapy określa zmiany w zagospodarowaniu obszarów położonych nieopodal ważnych szlaków komunikacyjnych.	• wyjaśnić korzyści wynikające z lokalizacji przedsiębiorstw w pobliżu szlaków transportowych; • na wybranym przykładzie określa znaczenie portu morskiego dla rozwoju przedsiębiorstw, w tym zakładów przemysłowych.	• identyfikować związki między przebiegiem autostrad i dróg ekspresowych a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych, centrów logistycznych i handlowych; • wyjaśnić na przykładach związek pomiędzy transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych.	• na podstawie dostępnych materiałów dokonać oceny dowolnego obszaru położonego w Polsce pod kątem warunków lokalizacji nowych inwestycji przemysłowych i usługowych ze względu na dostępność komunikacyjną.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
44. Walory turystyczne Pobrzeża Bałtyku i Małopolski	• podać przykłady walorów turystycznych Pobrzeża Bałtyku i Małopolski; • opisać własne wrażenia z wycieczek turystycznych po Polsce.	• wyjaśnić dlaczego wybrane walory przyrodnicze przyciągają turystów; • na podstawie materiałów udowodnić, że Kraków jest turystyczną stolicą Polski; • na podstawie diagramów opisać zmiany liczby turystów nad Bałtykiem.	• na podstawie mapy tematycznej opisać zróżnicowanie liczby udzielonych noclegów w nadbałtyckich gminach; • porównać atrakcyjność turystyczną wybranych miejsc i obiektów w Małopolsce.	• dokonać wieloaspektowej analizy walorów turystycznych Małopolski i Pobrzeża Bałtyku; • określić wpływ walorów przyrodniczych Pobrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach.	• odszukać informacje dotyczące walorów turystycznych oraz ruchu turystycznego wybranego regionu Polski; • projektować zarys strategii rozwoju turystyki w tym regionie.
45. Podsumowanie działu					
Dział 5. Własny region i „mała ojczyzna”					
46. Badanie własnego regionu	• wskazać położenie swojego regionu geograficznego na mapie Polski; • na podstawie mapy opisywać położenie oraz sąsiedztwo regionu, w którym mieszka.	• charakteryzować środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych.	• rozpoznawać skały występujące we własnym regionie; • przedstawiać w dowolnej formie przyrodnicze i kulturowe walory regionu.	• prezentować główne cechy struktury demograficznej ludności i gospodarki regionu na podstawie wyszukanych danych statystycznych i map tematycznych.	• wykazać zależności między elementami środowiska geograficznego na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu.
47. Jak zaplanować wycieczkę	• podać podstawowe zasady bezpieczeństwa obowiązujące w czasie przygotowania i przeprowadzania wycieczek krajoznawczych.	• dobierać odpowiednią mapę do realizacji wycieczki krajoznawczej; • w czasie wycieczki wykorzystać mapę do orientacji w terenie.	• dostosować długość i stopień trudności trasy do możliwości i oczekiwań uczestników wycieczki; • prowadzić dokumentację przebiegu wycieczki krajoznawczej; • po zakończeniu wycieczki porządkować oraz prezentować zebrane materiały.	• projektować trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie na podstawie wyszukanych źródeł informacji.	• pełnić funkcję przewodnika w czasie wycieczki krajoznawczej; • na podstawie samodzielnie zebranych informacji przekazać uczestnikom wycieczki wiadomości dotyczące odwiedzanych miejsc.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocenacelująca
	Uczeń potrafi:				
48. Formy współpracy regionalnej	• podać przykładowe formy współpracy pomiędzy regionami.	• na podstawie dostępnych materiałów wyjaśnić korzyści płynące ze współpracy międzyregionalnej; • podać korzyści wynikające z zawiązywania związków gmin i powiatów.	• wyszukać informacje dotyczące współpracy własnego regionu z innymi regionami, w tym z regionami zagranicznymi; • uzasadnić przesłanki zawiązywania umów partnerskich z innymi regionami.	• krytycznie ocenić efekty współpracy międzyregionalnej; • przeprowadzić prostą analizę zysków i zagrożeń wynikających z naśladowania rozwiązań spotykanych w regionach zagranicznych.	• zaproponować nowe pola i formy współpracy własnego regionu z regionami zagranicznymi.
49. Poznawanie „małej ojczyzny”	• określić obszar utożsamiany z własną „małą ojczyzną” jako symboliczną przestrzenią w wymiarze lokalnym; • docenić własną role, w kształtowaniu małej ojczyzny.	• przedstawić w dowolnej formie atrakcyjność „małej ojczyzny” jako miejsca zamieszkania, pracy, nauki, rozrywki.	• rozpoznawać w terenie główne obiekty charakterystyczne i decydujące o atrakcyjności „małej ojczyzny”.	• porównać zasięg i wielkość swojej małej ojczyzny z małymi ojczyznami członków rodziny i kolegów; • wyjaśnić przyczyny różnego postrzegania najbliższego otoczenia przez różne osoby.	• projektować na podstawie własnych obserwacji terenowych, działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności.
50. Podsumowanie działu					

Przy ustalaniu rocznej oceny klasyfikacyjnej nauczyciel może uwzględnić systematyczne wykonywanie przez ucznia nieobowiązkowych pisemnych prac domowych jako jeden z elementów przemawiających za ustaleniem oceny wyższej, jeżeli osiągnięcia edukacyjne ucznia odpowiadają wymaganiom na tę ocenę.

Za systematyczne wykonywanie prac domowych uznaje się co najmniej 90 % zadanych prac, w wyznaczonych terminach, samodzielne, zgodnie z poleceniem nauczyciela i z należytą starannością. Wykonanie pojedynczych prac lub mniejszej liczby prac nie jest uznawane za systematyczne wykonywanie prac domowych.

Nauczyciel sprawdza każdą wykonaną pracę i przekazuje uczniowi informację zwrotną. W dzienniku odnotowuje się datę wykonania pracy. Wpisanie daty oznacza, że praca została wykonana zgodnie z wymaganiami określonymi przez nauczyciela.

Samo spełnienie kryterium systematycznego wykonywania prac domowych nie powoduje automatycznego podwyższenia rocznej oceny klasyfikacyjnej.

Wymagania edukacyjne z geografii w klasie VIII

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
Dział 1. Azja					
1. Azja jako kontynent kontrastów geograficznych	• wskazać na mapie umowną granicę między Europą a Azją; • odczytać z mapy współrzędne geograficzne skrajnych punktów Azji.	• obliczyć rozciągłość południkową Azji; • opisać konsekwencje dużej rozciągłości południkowej i równoleżnikowej Azji.	• przywołać przykłady skrajnych wartości zjawisk geograficznych w Azji, w szczególności w odniesieniu do: ukształtowania terenu, klimatu, sieci rzecznej, gęstości zaludnienia oraz wartości PKB.	• uzasadnić na podstawie map ogólnogeograficznych i tematycznych, że Azja jest obszarem wielkich kontrastów geograficznych; • wyjaśnić zróżnicowanie rozmieszczenia ludności w Azji.	• podać przyczyny zróżnicowania gospodarczego państw Azji; • proponować działania zmierzające do ograniczenia ubóstwa w najbiedniejszych krajach Azji.
2. Kultura ryżu w klimacie monsunowym	• opisać, na podstawie klimatogramu roczny przebieg temperatury powietrza i opadów w klimacie zwrotnikowym monsunowym; • wyjaśnić, dlaczego podstawą wyżywienia mieszkańców Azji Wschodniej i Południowo-Wschodniej jest ryż.	• porównać warunki klimatyczne w klimacie zwrotnikowym suchym i klimacie zwrotnikowym monsunowym; • wyjaśnić różnice w wilgotności powietrza podczas monsunu letniego i zimowego.	• wyjaśnić mechanizm powstawania monsunu letniego i zimowego; • opisać zastosowanie ryżu w życiu codziennym mieszkańców Azji Południowo-Wschodniej.	• wykazać związek między cechami klimatu monsunowego a rytmem upraw i „kulturą ryżu” w Azji Południowo-Wschodniej.	• wyjaśnić, dlaczego opóźniający się monsun letni może być przyczyną wystąpienia klęski głodu.
3. Pacyficzny pierścień ognia	• wyjaśnić, w jaki sposób dochodzi do powstawania trzęsień ziemi; • zdefiniować tsunami; • wskazać na mapie obszar określany jako pacyficzny pierścień ognia.	• opisać, na podstawie mapy tematycznej, rozmieszczenie płyt litosfery; • wyjaśnić związek między przebiegiem granic płyt litosfery a występowaniem rowów tektonicznych, wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami.	• zidentyfikować prawidłowości w rozmieszczeniu zjawisk sejsmicznych i wulkanicznych w odniesieniu do płyt litosfery; • wymienić negatywny wpływ trzęsień ziemi i tsunami na życie człowieka.	• opisać sposoby zapobiegania tragicznym skutkom trzęsień ziemi i tsunami; • analizować możliwości przewidywania niebezpiecznych zjawisk sejsmicznych oraz zapobiegania ich skutkom.	• korzystać z nowoczesnych aplikacji informujących o wystąpieniu zjawisk sejsmicznych; • podać podstawowe zasady zachowania podczas wystąpienia trzęsień ziemi.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
4. Japonia	• opisać na podstawie mapy położenie fizycznogeograficzne Japonii; • wymienić podstawowe grupy produktów wytwarzanych w Japonii.	• uzasadnić, że Japonia jest obecnie jedną z najpotężniejszych i najnowocześniejszych gospodarek świata.	• opisać warunki przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz określić ich wpływ na rozwój gospodarczy kraju.	• ocenić wpływ warunków przyrodniczych i społeczno-kulturowych na rozwój gospodarczy Japonii.	• zdefiniować problemy mieszkańców Japonii związane m.in. z pogonią za sukcesem i dążeniem do maksymalizowania wydajności pracy.
5. Chiny	• opisać, na podstawie mapy, zróżnicowanie przestrzenne gęstości zaludnienia w Chinach.	• podać najważniejsze czynniki rozmieszczenia ludności w Chinach; • wymienić kierunki rozwoju gospodarczego Chin.	• wymienić i wyjaśnić dawne, obecne oraz przyszłe wyzwania demograficzne Chin; • zaprezentować główne kierunki rozwoju gospodarczego Chin w XXI w.	• wyjaśnić cele, zasady oraz dokonać oceny polityki jednego dziecka.	• prognozować zmiany roli iznaczenia Chin w światowej gospodarce i polityce.
6.Indie	• opisać przestrzenne zróżnicowanie poziomu rozwoju gospodarczego Indii na podstawie mapy; • opisać zmiany liczby ludności w Indiach.	• podać przykłady czynników utrudniających i ułatwiających rozwój społeczno-gospodarczy Indii; • dokonać charakterystyki wybranych przemian gospodarczych w Indiach.	• wyjaśnić wyjątkowość struktury społecznej w Indiach; • ocenić rolę czynników społecznych, w tym kontrastów dla rozwoju gospodarczego Indii.	• szeregować czynniki rozwoju gospodarczego Indii według ich znaczenia dla sytuacji ekonomicznej kraju i jego mieszkańców; • wyjaśnić znaczenie przemysłu nowoczesnych technologii w rozwoju gospodarczym Indii.	• wskazać kierunki rozwoju społecznego Indii, które mogą mieć kluczowy wpływ na rozwój gospodarczy w przyszłości.
7. Bliski Wschód	• wskazać na mapie miejsca wybranych konfliktów na Bliskim Wschodzie; • podać najważniejsze cechy odróżniające region Bliskiego Wschodu od innych regionów na świecie; • wymienić najważniejsze cechy Islamu.	• opisać wielkość i rozmieszczenie złóż ropy naftowej na Bliskim Wschodzi; • wyjaśnić znaczenie zasobów ropy naftowej dla gospodarek państw bliskowschodnich.	• dokonać ogólnej charakterystyki kultury Bliskiego Wschodu ze szczególnym uwzględnieniem struktury religijnej; • ocenić wpływ czynników społecznych na poziom i tempo rozwoju gospodarczego państw na Bliskim Wschodzie.	• ocenić planowane kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego państw na Bliskim Wschodzie pragnących unowocześnić strukturę swojej gospodarki.	• wykazać wieloaspektowość konfliktów obserwowanych na Bliskim Wschodzi; • udowodnić funkcjonowanie stereotypowego postrzegania regionu Bliskiego Wschodu w świadomości wielu Europejczyków.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
Dział 2. Afryka					
9. Afryka na mapie	• wymienić charakterystyczne elementy środowiska przyrodniczego Afryki.	• opisać charakterystyczne elementy środowiska przyrodniczego Afryki.	• przedstawić główne cechy krajobrazów Afryki; • wyjaśnić genezę wybranych elementów środowiska przyrodniczego Afryki.	• wyjaśnić zależności między wybranymi elementami środowiska przyrodniczego Afryki; • wykazać cechy świadczące o zróżnicowaniu środowiska przyrodniczego Afryki; • nazwać i wskazać na mapie przykładowe krainy w Afryce.	• scharakteryzować wyjątkowe zjawiska przyrodnicze w Afryce i wyjaśnić ich pochodzenie; • nazwać i wskazać na mapie przykładowe krainy Afryki i omówić ich specyfikę.
10. Zróżnicowanie klimatyczne Afryki	• nazwać główne masy powietrza i typy opadów występujące w Afryce; • wymienić strefy klimatyczne-roślinne w Afryce.	• Opisać dowolną strefę klimatyczno-roślinną Afryki; • wskazać rejony obfitych opadów i susz w Afryce.	• Opisać dowolną strefę klimatyczno-roślinną Afryki uwzględniając gospodarowanie człowieka w tej strefie; • wskazać rejony obfitych opadów i susz w Afryce określając przyczyny występujących różnic.	• omówić cyrkulację mas powietrza w strefie międzyzwrotnikowej; • wyjaśnić wzajemne zależności między strefami klimatycznymi i roślinnymi; • wskazać na mapie zasięgi występowania poszczególnych stref klimatyczno-roślinnych w Afryce.	• wykazać specyfikę cyrkulacji mas powietrza nad Afryką; • wskazać konsekwencje przyrodnicze i gospodarcze cyrkulacji mas powietrza w Afryce; • porównać strefy klimatyczno-roślinne w Afryce pod względem możliwości ich zagospodarowania przez człowieka.
11. Gospodarowanie w strefie suchej	• podać definicje terminów: Sahel, nomadowie, pustynnienie; • wskazać na mapie region Sahelu.	• określić warunki przyrodnicze charakterystyczne dla Sahelu.	• wskazać sposoby tradycyjnego gospodarowania w strefie Sahelu; • wymienić przyczyny pustynnienia.	• określić kierunki zmian sposobów tradycyjnego gospodarowania w strefie Sahelu.	• omówić przyczyny pustynnienia i wskazać sposoby zapobiegania temu procesowi.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
12. Na wakacje do Kenii	• pokazać położenie Kenii na mapie; • nazwać walory przyrodnicze Kenii.	• wymienić kilka walorów turystycznych Kenii.	• wskazać rodzaje turystyki, jakie mogą być realizowane w Kenii.	• określić znaczenie rozwoju turystyki dla państw Afryki.	• wskazać możliwe konsekwencje dla gospodarki i środowiska przyrodniczego Kenii związane z rozwojem turystyki.
13. Rolnictwo w Afryce	• wskazać obszary nadwyżek i niedoborów wody.	• podać nazwy roślin uprawnych Afryki; • wymienić sposoby gospodarowania w Afryce.	• opisać problemy rolnictwa Afryki.	• wyjaśnić przyczyny problemów rolnictwa w Afryce.	• przedstawić przykłady pomocy międzynarodowej dla społeczeństwa Afryki i ocenić ich skuteczność.
14. Głód i niedożywienie	• określić wartości przyrostu naturalnego w Afryce.	• przedstawić główne problemy Afryki; • wskazać regiony głodu i niedożywienia w Afryce.	• analizować przyczyny głodu i niedożywienia w Afryce.	• przedstawić sposoby rozwiązania problemu głodu i niedożywienia oraz ocenić ich skuteczność.	• przedstawić wskazane problemy Afryki (konflikty, choroby).
15. Różne oblicza Afryki	• nazwać główne surowce mineralne występujące w Afryce.	• wskazać regiony słabiej i lepiej rozwinięte gospodarczo w Afryce.	• wskazać dziedziny gospodarki mogące rozwijać się współcześnie w Afryce.	• omówić specyfikę gospodarki państw słabo i średnio rozwiniętych gospodarczo w Afryce; • omówić uwarunkowania społeczne w Afryce.	• wskazać na przyczyny zróżnicowanego rozwoju państw Afryki.
16. Podsumowanie działu					

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
Dział 3. Ameryka					
17. Ameryka na mapie	• wskazać na mapie główne jednostki fizycznogeograficzne Ameryki Północnej i Południowej.	• opisać warunki naturalne Ameryki Północnej i Południowej.	• scharakteryzować cechy środowiska przyrodniczego regionu; • scharakteryzować wody powierzchniowe Ameryki Południowej i Północnej.	• określić związki między poszczególnymi elementami środowiska przyrodniczego Ameryki Północnej i Południowej.	• Przedstawić, korzystając z map tematycznych, prawidłowości w ukształtowaniu powierzchni Ameryki Północnej i Południowej.
18. Kanada – lasy i Wielkie Równiny	• wskazać na mapie zasięg lasów i prerii w Kanadzie.	• wymienić czynniki przyrodnicze wpływające na przesunięcie granicy lasów w Kanadzie.	• wskazać przyczyny przekształcenia większości prerii w obszary rolnicze.	• określić związki między obszarami uprawnymi i lasami a gospodarką Kanady.	• przedstawić historyczne uwarunkowania rozwoju rolnictwa i gospodarki leśnej w Kanadzie.
19. Wielkie kataklizmy klimatyczne	• zdefiniować pojęcia: cyklon tropikalny, huragan, tornado, powódź i wskazać na mapie regiony występowania tych zjawisk.	• przedstawić konsekwencje katastrofalnych zjawisk przyrodniczych.	• określić warunki niezbędne do uformowania się cyklonu tropikalnego; • wymienić przyrodnicze skutki powodowane przez huragany.	• przedstawić zależności między działalnością człowieka a intensyfikacją zjawisk katastrofalnych.	• ocenić skalę zagrożeń jakie stwarzają kataklizmy naturalne w Stanach Zjednoczonych.
20. Amazonia	• scharakteryzować las równikowy.	• przedstawić znaczenie lasu równikowego dla Ziemi.	• przedstawić piętrowość roślinną lasu równikowego; • wymienić przyczyny deforestacji Amazonii.	• określić związki między warunkami środowiska lasu równikowego a rozwojem gospodarczym tego regionu.	• przedstawić szanse i zagrożenia związane z kontynuacją obecnej polityki gospodarczej Brazylii.
21. Rdzenni mieszkańcy Ameryki	• wymienić wybrane nazwy grup, plemion rdzennej ludności Ameryki Północnej i Południowej; • wskazać regiony, w których nadal żyją plemiona nie podlegające wpływom cywilizacji.	• wskazać przyczyny zaniku rdzennej ludności obu Ameryk; • zdefiniować pojęcia: Indianin, Kreol, Metys, Mulat, rasizm.	• scharakteryzować zróżnicowanie etniczne społeczeństwa Ameryki Północnej iPołudniowej; • przedstawić problemy rdzennej ludności Ameryki.	• wymienić i wskazać na mapie państwa Ameryki, w których rdzenni mieszkańcy stanowią znaczny odsetek społeczeństwa.	• przedstawić historyczne zmiany sytuacji rdzennej ludności obu Ameryk; • ocenić tendencje zmian w relacjach między ludnością rdzenną i napływową, występujące w różnych krajach obu Ameryk.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
22. Wielkie miasta półkuli zachodniej	• wskazać wielkie miasta Ameryki Południowej i Północnej; • zdefiniować pojęcie urbanizacji; • wskazać na mapie megalopolis w Stanach Zjednoczonych.	• wymienić problemy wielkich miast Ameryki Południowej; • zdefiniować pojęcie dzielnica nędzy.	• podać przyczyny i skutki urbanizacji pozornej; • przedstawić cechy megalopolis.	• wyjaśnić wpływ warunków środowiskaprzyrodniczego na lokalizację i funkcjonowaniemiast w AmerycePołudniowej i Północnej.	• przedstawić historyczne uwarunkowania współczesnej sytuacji polityczno-gospodarczej państw Ameryki Południowej i Północnej.
23. Potęga gospodarcza świata – Stany Zjednoczone	• wymienić elementy środowiska przyrodniczego Stanów Zjednoczonych wpływające na specyfikę tego kraju; • wyjaśnić pojęcie technopolia i podać przykład.	• wymienić cechy wybranej nowoczesnej gałęzi przemysłu; • wymienić przyczyny marnowania żywności w Stanach Zjednoczonych.	• opisać warunki rozwoju nowoczesnych gałęzi przemysłu w Stanach Zjednoczonych; • na podstawie danych statystycznych określić pozycję Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej.	• przedstawić rolę usług w gospodarce Stanów Zjednoczonych.	• określić wpływ wielkich koncernów na gospodarkę Stanów Zjednoczonych i świata.
24. Podsumowanie działu					
Dział 4. Australia i Oceania. Obszary okołobiegunowe					
25. Australia i Oceania mapie	• wymienić elementy środowiska przyrodniczego Australii oraz Oceanii wpływające na specyfikę tych obszarów.	• przedstawić wybrane elementy środowiska przyrodniczego Australii.	• wyjaśnić genezę wybranych elementów środowiska przyrodniczego Australii oraz wysp Oceanii.	• scharakteryzować klimat oraz roślinność Australii i wysp Oceanii.	• podać przykłady charakterystycznych zjawisk przyrodniczych w Australii i Oceanii oraz wyjaśnić ich pochodzenie.
26. Człowiek w Australii	• nazwać grupy ludności zamieszkujące Australię; • wskazać regiony koncentracji ludności w Australii.	• wskazać najważniejsze działy gospodarki Australii; • omówić przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia ludności Australii.	• omówić relacje między rdzennymi mieszkańcami Australii a przybyszami z Europy; • scharakteryzować rolnictwo Australii.	• wyjaśnić zależności między elementami środowiska przyrodniczego a gospodarką Australii.	• wyjaśnić jak położenie Australii wpływa na gospodarkę tego kraju.

Temat lekcji	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Uczeń potrafi:				
27. Antarktyda – kraina lodu	• wyjaśnić pojęcia: Antarktyda, Antarktyka, Arktyka; • wskazać na mapie Antarktydę, Antarktykę, Arktykę.	• podać cechy środowiska przyrodniczego Antarktyki.	• wyjaśnić przyczyny występowania specyficznych warunków środowiska przyrodniczego na obszarach podbiegunowych.	• opisać działalność człowieka na obszarach podbiegunowych.	• wyjaśnić znaczenia Traktatu Antarktycznego dla środowiska przyrodniczego obszarów polarnych.
28. Na stacji polarnej	• wymienić jedną polską stację badawczą funkcjonującą w Arktyce lub Antarktyce.	• opisać badania jakie są prowadzone na stacjach polarnych.	• wskazać przyczyny zainteresowania człowieka obszarami polarnymi; • opisać warunki życia w polarnej stacji badawczej.	• przedstawić historię odkryć polarnych.	• ocenić znaczenie badań polarnych dla gospodarki i nauki.
29. Podsumowania działu					

Przy ustalaniu rocznej oceny klasyfikacyjnej nauczyciel może uwzględnić systematyczne wykonywanie przez ucznia nieobowiązkowych pisemnych prac domowych jako jeden z elementów przemawiających za ustaleniem oceny wyższej, jeżeli osiągnięcia edukacyjne ucznia odpowiadają wymaganiom na tę ocenę.

Za systematyczne wykonywanie prac domowych uznaje się co najmniej 90 % zadanych prac, w wyznaczonych terminach, samodzielne, zgodnie z poleceniem nauczyciela i z należytą starannością. Wykonanie pojedynczych prac lub mniejszej liczby prac nie jest uznawane za systematyczne wykonywanie prac domowych.

Nauczyciel sprawdza każdą wykonaną pracę i przekazuje uczniowi informację zwrotną. W dzienniku odnotowuje się datę wykonania pracy. Wpisanie daty oznacza, że praca została wykonana zgodnie z wymaganiami określonymi przez nauczyciela.

Samo spełnienie kryterium systematycznego wykonywania prac domowych nie powoduje automatycznego podwyższenia rocznej oceny klasyfikacyjnej.